

מה הסטורי של הנוער?

הדור הצעיר ועתיד המדינה - עמדות אישיות,
לאומיות וחברתיות של צעירים בישראל

מחקר הנוער החמישי של
קן פרידריך אברט בישראל
ינואר 2023

מאקרו
MACRO

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

המרכז לכלכלה מדיניות
THE CENTER FOR POLITICAL ECONOMY

הדעות המובעות בפרסום זה אינן משקפות בהכרח את דעותיה של
קרן פרידריך אברט.
שימוש מסחרי בפרסומים של קרן פרידריך אברט ללא אישור בכתב
של הקרן אסור בהחלט.

כל הזכויות שמורות למרכז מאקרו לכלכלה מדינית ולקרן פרידריך
אברט. תל אביב, 2022

עיצוב ועימוד: תמר לוי, סני ארזי
עריכה: ד"ר רובי נתנזון, דור ביתן, אור מוסקוביץ'
עריכה לשונית: תמר פרידמן
חוקרים: ד"ר הישאם ג'ובראן, פרופ' תמר הרמן, פרופ' יצחק כץ, ד"ר
סלוא עלינאת-עאבד, ד"ר דליה שיינדלין
דפוס: בית דפוס מבזק

למידע נוסף:

www.macro.org.il

www.fes.org.il/he

מה הסטורי של הנוער?

הדור הצעיר ועתיד המדינה - עמדות אישיות,

לאומיות וחברתיות של צעירים בישראל

מחקר הנוער החמישי של
קרן פרידריך אברט בישראל
ינואר 2023

1.01 | מבוא - הקדמה על הסקר

מחקר הנוער החמישי

המחקר המשותף של מרכז מאקרו לכלכלה מדינית וקרן פרידריך אברט בישראל בשנת 2022 הוא החמישי בסדרת מחקרי מעקב על עמדות ותפיסות של נוער וצעירים (15-24) בישראל. ארבעת המחקרים הקודמים נערכו בשנים 1998, 2004, 2010 ו-2016.

במסגרת המחקר נערכו שבע קבוצות מיקוד המייצגות חלקים שונים בחברה הישראלית, ואת הגיוון הדמוגרפי הקיים בחברה היהודית והערבית. באמצעות הממצאים מקבוצות המיקוד ומנתוני סקר אינטרנטי וטלפוני שבוצע על מדגם של כ-1,021 מרואיינים, מפינו את התפיסות והעמדות העכשוויות של בני נוער וצעירים בישראל בנושאים אישיים, חברתיים ולאומיים.

"לי גם מפריעה התחבורה הציבורית, מאוד, אין לנו
מטרו והכל פקוק וכל הדלק מתייקר, לי זה חורה"

1.02 | דמוגרפיה - ההרכב הדמוגרפי

של הנוער בישראל

הנוער במספרים - ההרכב הדמוגרפי של הנוער בישראל

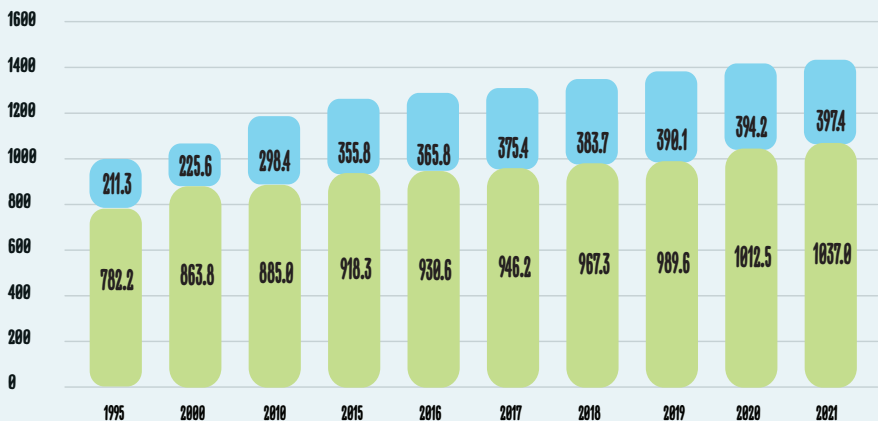
ישנם 1.43 מיליון בני נוער וצעירים בגילאי 15-24 החיים במדינת ישראל, כאשר 72.3% מהם יהודים, ושיעור של כ-27.7% לא-יהודים המשתייכים ברובם ללאום הערבי. שיעור הנוער מכלל האוכלוסייה הישראלית עומד השנה על כ-15.2%.

נראה כי שיעור הנוער היהודי, מכלל הנוער בישראל, קטן לאורך השנים. בשל צמצום פערי הילודה בין החברה היהודית והערבית, מגמת ירידה זו צפויה להיפסק. מקום המדינה ועד לשנים האחרונות שיעור הילודה בחברה הערבית גבר על זה שבחברה היהודית.

1995: נוער יהודי - 78.7%, כ-782 אלף; נוער לא-יהודי - 21.3%, כ-211.3 אלף.
2022: נוער יהודי - 72.2%, כ-1037 אלף; נוער לא-יהודי - 27.8%, כ-397.4 אלף.

נוער יהודי ● נוער לא יהודי ●

ההרכב הדמוגרפי של הנוער בישראל, באלפים

השיוך הדתי של הנוער בישראל

הפלח הלא-יהודי מהנוער הישראלי מורכב מכ-77% ערבים מוסלמים, 5.6% ערבים נוצרים, 5.8% ערבים דרוזים, וכ-11.2% ללא שיוך דתי.

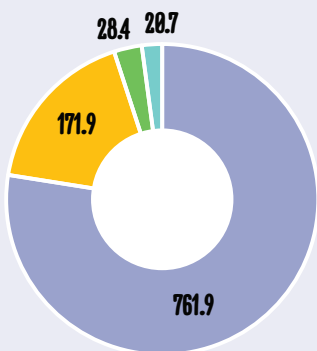
נראה כי הגידול בפלח הלא-יהודי לאורך השנים מתייחס בעיקרו לאוכלוסייה הערבית-מוסלמית. כך לדוגמה, שיעור הנוער הערבי-מוסלמי צמח מכ-17.4% ב-1995 לכ-24.5% מקרב כלל הנוער ב-2021.

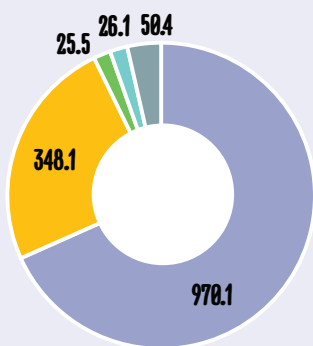
”אני בן אדם כזה בכללי, אבל כשאתה אומר להשיג דירה, אנשים כבר מתייאשים. עזוב אני אחיה כל החיים של בשכירות ואני איהנה מהכסף. אין כמעט סיכוי להגיע לדירה.”

פילוח דתי של הנוער, באלפים

1995

2021

יהודים מוסלמים נוצרים דרוזים ללא סיווג דת

הנוער הישראלי מגדיר עצמו כיותר דתי

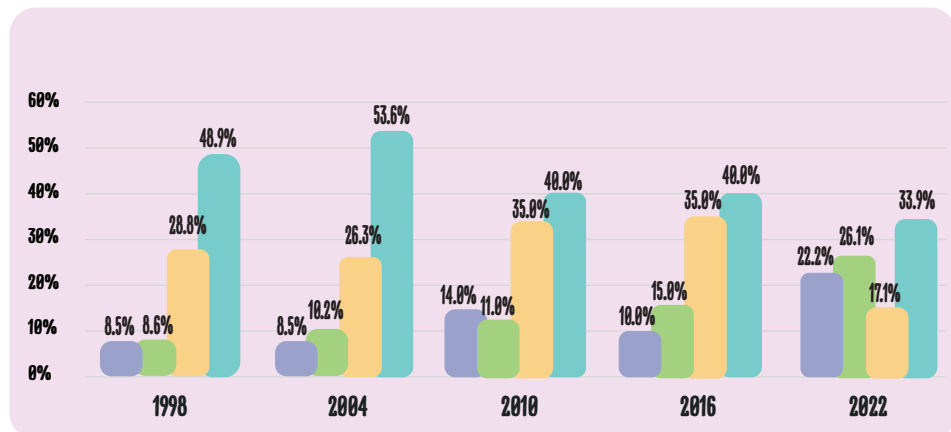
בהשוואה לממצאי הסקרים הקודמים, סקר זה (2022) מצביע על מגמת שינוי בהגדרה הדתית של הנוער בישראל. במענה לשאלתנו את בני הנוער כיצד הם מגדירים את עצמם מבחינה דתית, ניכרת מגמת ירידה אצל אלו המגדירים עצמם כחילונים ומסורתיים, ומגמת עלייה ביחס להגדרה העצמית של דתיים או חרדים. בסקרים משנת 2010 ושנת 2016 שיעור בני הנוער שהגדירו עצמם כחילונים או מסורתיים עמד על 75.0% מכלל בני הנוער בישראל, ואילו בשנת 2022, הצטמק השיעור ל-51.0%. תחזית הלמ"ס לשנת 2026 היא שמערכת החינוך תורכב משיעור של כ-43.7% תלמידים בחינוך העברי-ממלכתי, 14.3% בחינוך הממלכתי דתי, 20.3% בחינוך החרדי, וכ-21.7% בחינוך הממלכתי-ערבי. למרות ההלימה לתחזיות הלמ"ס ביחס להרכב התלמידים במערכת החינוך, ממצאי הסקר מציגים מגמת הקצנה.

מחד, השינוי הדרסטי במידת הגדרת הדתיות של בני הנוער בסקר הנוכחי עשוי להצביע על הקצנה חד-פעמית, ומאידך יתכן שהגדרות הדתיות התגמשו. בהשוואה לנתוני עבר, הנוער הישראלי בשנת 2022 חשף יותר למגזרים השונים, בין היתר דרך הרשתות החברתיות והאינטרנט, וככזה פחות מסוגר בקהילתו. עם זאת, יש להתייחס לכך כי בני הנוער בישראל נשענים על הגדרות דתיות עצמית מבית.

רוב הצעירים הערבים מגדירים עצמם כדתיים. 8.9% ראו בעצמם דתיים מאוד, 62.9% הגדירו את עצמם די דתיים; זאת אל מול שיעור של 17.3% שהגדירו את עצמם כלא דתיים ו-10.9% שלא הגדירו את זהותם הדתית. מרבית המשתתפים בקבוצות המיקוד מהחברה הערבית היו מוסלמים (בהלימה לשיעורם בחברה הערבית הישראלית) וניכר כי המרכיב הדתי בזהותם קיבל משקל מרכזי.

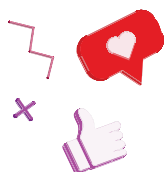
הגדרה דתית

חילוני מסורתי דתי/דתי לאומי חרדי

1.05 | דמוגרפיה - מקום מגורים לפי מחוז

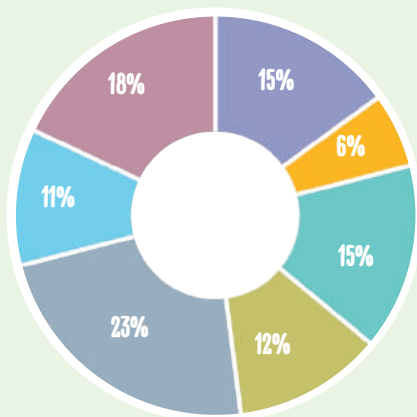
שיעור בני הנוער בפריפריה (ללא ת"א והמרכז, ללא י-ם ויו"ש) גדול ב-9% מבני הנוער המתגוררים בתל אביב והמרכז. בתל אביב והמרכז מתגוררים כ-35% מהנוער הישראלי; בירושלים וביהודה ושומרון כ-21% מבני הנוער בישראל.

"אני חושב גם עם הקורונה, למרות שהיה תהליך קשה... המצב עכשיו בסדר."

מקום מגורים לפי מחוז

- מחוז ירושלים
- אזור יהוד והשומרון
- מחוז הדרום
- מחוז תל אביב
- מחוז המרכז
- מחוז חיפה
- מחוז הצפון

1.06 | דמוגרפיה - הגדרות -

צעירים ערבים בישראל

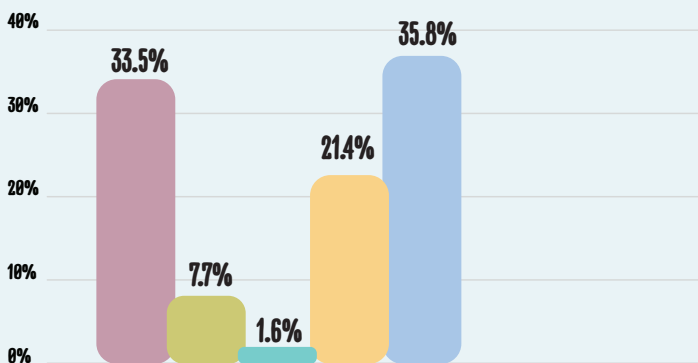
ישראלים, ערבים או שניהם? כיצד הנוער הערבי בישראל מגדיר את עצמו?

הצעירים הערבים משלבים בין פן זהותם הערבית או הפלסטינית לישראלית. עם זאת, אנו רואים את חשיבות הזהות הערבית בקרב הצעירים הערבים, כאשר 35.8% מהצעירים הערבים מגדירים עצמם כערבים בלבד, וכ-21.4% מגדירים עצמם כערבים-ישראלים.

ניכרת היחלשות משמעותית של הזהות הפלסטינית לעומת הערבית. שיעור של 7.7% בלבד הגדירו עצמם פלסטינים, ללא המרכיב הישראלי, לעומת 35.8% המגדירים עצמם כערבים, ללא המרכיב הישראלי כאמור. מחד, נתון זה מתכתב עם תפיסתם של הצעירים הערבים בקבוצות המיקוד שבה הציגו את הפלסטינים ברשות הפלסטינית כאחרים ושאינם שייכים לאותה קבוצת זהות; מאידך, קיימת משמעות לתזמון ביצוע הסקר, לאחר מבצע 'שומר חומות', שהעצים תחושת לאומנות בקרב כל קבוצות האוכלוסייה בישראל. ניתן להסיק כי הצעירים הערבים בישראל תופסים את הפלסטינים ברשות הפלסטינית כ'אחרים'.

הגדרה עצמית במקום ראשון - צעירים ערבים

- ערבי
- ערבי-ישראלי
- ישראלי
- פלסטיני
- פלסטיני-ישראלי

1.07 | דמוגרפיה - הגדרות -

שייכות פוליטית אצל צעירים יהודים

צעירים יהודים ימנים יותר; אפקט מבצע 'שומר חומות' שיעור הצעירים היהודים המגדירים את עצמם כימנים קפץ מכ-36.6% ב-2016 ל-58% ב-2022.

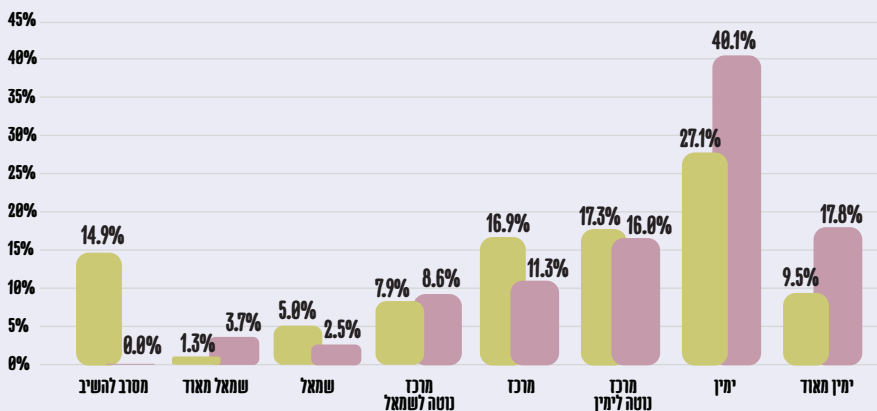
אירועי 'שומר חומות' במאי 2021 הציתו רגשות לאומניים בקרב יהודים וערבים בישראל, המסבירים קפיצה זו בשל האלימות בין המגזרים גם בתוך מדינת ישראל במהלך המלחמה בין ישראל ועזה. שיעור המסרבים לענות על שאלת השייך הפוליטי ירד מכ-15% בשנת 2016 לכ-0.0% בשנת 2022, דבר המבטא את התעוררותם ותסיסתם של רגשות פוליטיים בתקופת מתיחות.

המונח 'שמאל' נפגע במהלך שני העשורים האחרונים הן אצל צעירים יהודים והן אצל צעירים ערבים. כ-6.2% בלבד מהיהודים הגדירו את עצמם כמשתייכים לשמאל, לעומת כ-25% מהנוער היהודי ב-2004.

חשוב להבין שבעוד שבמרבית המדינות הדמוקרטיות המונחים 'ימין' ו'שמאל' מתייחסים לאידאולוגיה חברתית-כלכלית, או באים לתאר אידאולוגיות כלכליות שונות, המונחים ימין ושמאל בישראל מתייחסים לתפיסות מדיניות-ביטחוניות. כך, מפלגות ימניות בישראל, כמו מפלגת הליכוד או אלו המייצגות את המגזר החרדי, תומכות ומקדמות מדיניות כלכלית-חברתית סוציאל-דמוקרטית, שלמעשה מזוהה עם השמאל הפרוגרסיבי באירופה ובארה"ב.

הגדרה פוליטית - צעירים יהודים

2016 2022

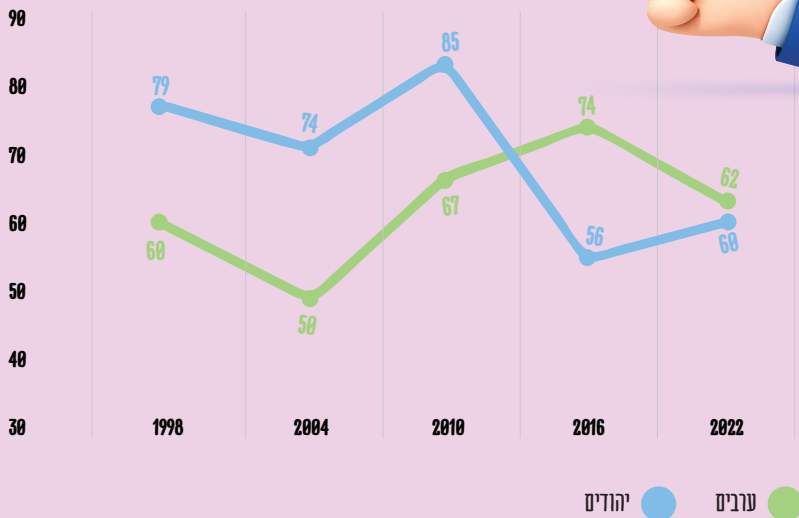
2.01 | דעות אישיות

ביטחון ביכולת לממש את המטרות האישיות

באיזו מידה הצעירים בישראל בטוחים ביכולתם לממש את מטרותיהם האישיות במדינת ישראל? רוב הצעירים, היהודים והערבים, בטוחים ביכולתם להשיג את מטרותיהם האישיות: 60%-62%, בהתאמה.

שנת 2022 הייתה השנה הראשונה בה בסוגיה זו צעירים יהודים וערבים השיבו בשיעור כמעט זהה. למרות שהרוב חש בטוח ביכולתו להגשים עצמו בישראל, מאז שנת 2010 ועד לתוצאות הנוכחיות מודגמת דעיכה ארוכת טווח ברמת המסוגלות האישית ביחס להצלחה בישראל, הן אצל היהודים והן אצל הערבים. עד לשנת 2016, צעירים ערבים חשו אופטימיים יותר מצעירי החברה היהודית. בחברה היהודית, קיים קשר מפתיע בין רמת הביטחון ביכולת לממש מטרות אישיות לבין רמת הקרבה לדת. לדוגמה, בחברה היהודית, 47% מהחילונים והמסורתיים הדגימו כי הם מרגישים שיש ביכולתם להגשים את מטרותיהם בישראל, לעומת 71%-77% מהצעירים החרדים והדתיים-לאומיים. מכאן ניתן לשער, שקיים קשר חיובי בין רמת הדתיות לרמת הביטחון ביכולת להשיג את המטרות האישיות.

סך בני הנוער המגדירים את עתידם כ"בטוח"

מהן השאיפות של הנוער הישראלי?

הצעירים בישראל מדגימים שבצמרת סדרי העדיפויות בחייהם ישנן שאיפות אישיות ופרסונליות, ואילו יעדים לאומיים ותרומה לקהילה ממוקמים בקצה הנמוך יותר.

שלוש האפשרויות שעסקו במעורבות חברתית מעבר לחיים האישיים היו תרומה למדינה ולחברה, תרומה לצה"ל והתנדבות למען הקהילה, ואלו דורגו במקומות הנמוכים ביותר. הצעירים היהודים הדגימו את שאיפתם המרכזית בהקמת משפחה מאושרת (38%). הצעירים הערבים הדגימו את שאיפתם המרכזית בהצלחה כלכלית (51%).

המגמה הכללית של הצבת סדרי עדיפויות אישיים על פני סדר עדיפויות לאומי מתכתבת עם ממצאי המחקר משנת 2016. בנוסף, התמקדות בהצלחה כלכלית מתיישבת עם דאגתם של ישראלים מיוקר המחיה וגובה שכר הדירה.

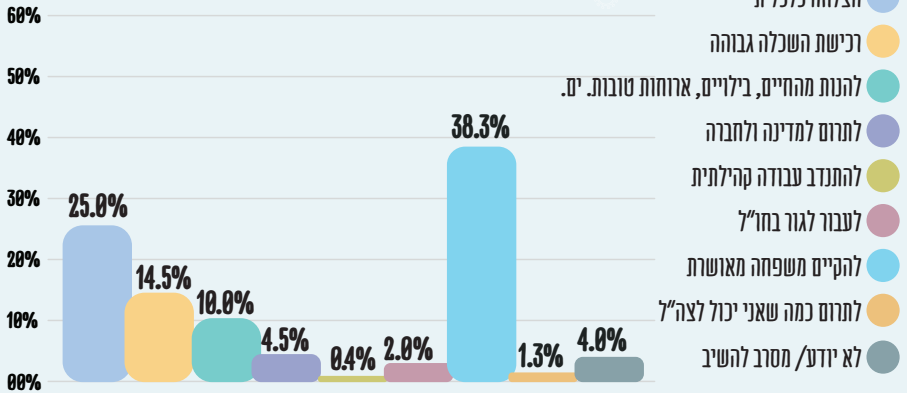

"הביחד שלנו, יחסית אנחנו מאוד אחד עם השני לעומת מדינות אחרות... כשאתה בחו"ל ורואה ישראלים אתה בשמיים."

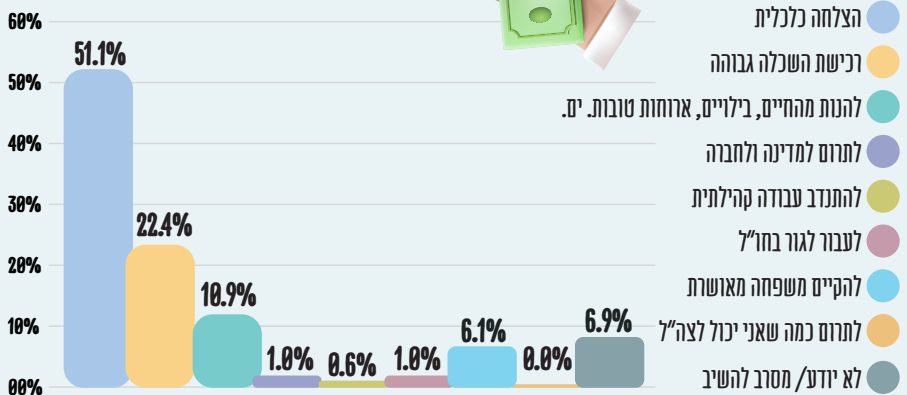

שאיפות בחיים - יהודים

שאיפות בחיים - ערבים

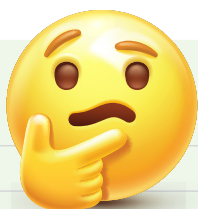

2.03 | דעות אישיות - הבעיות החשובות ביותר

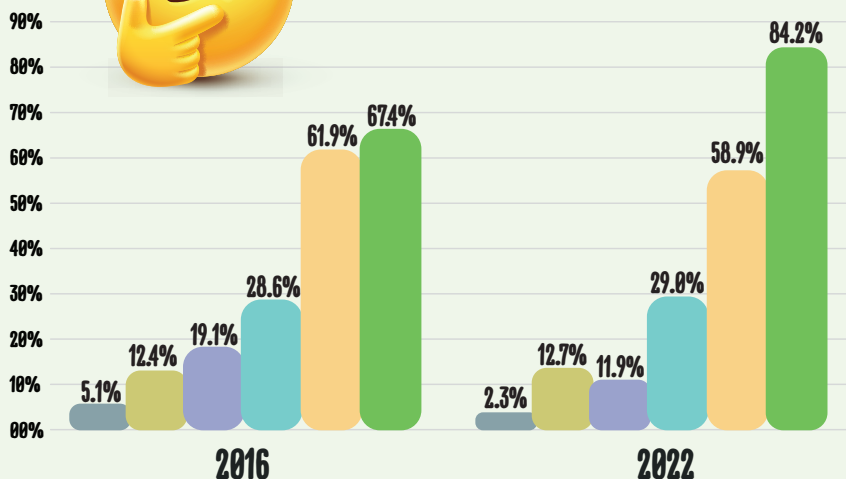
במדינה עבור הנוער הישראלי

בעוד שהנוער היהודי שם את בעיות הביטחון-טרור ויוקר המחיה בראש סדר העדיפויות, הצעירים הערבים מייחסים חשיבות לבעיות הנוגעות במישורין לסכסוך הישראלי-פלסטיני.

צעירים יהודים הדגימו קדימות לעיסוק בסוגיית יוקר המחיה והסכנה מטרור, ולאחר מכן בסדר יורד עסקו במערכת החינוך, יחסי יהודים-ערבים והסכסוך הישראלי-פלסטיני. עיסוק בסוגיית יוקר המחיה והחשש מטרור משקפים את העיסוק המתמשך בהם בישראל בשנים האחרונות. עבור צעירים ערבים, בעיית יוקר המחיה דורגה במקום השישי, כאשר במקום הראשון יחסי יהודים-ערבים בישראל והסכסוך הישראלי-פלסטיני.

בעיות מרכזיות במדינה - יהודים

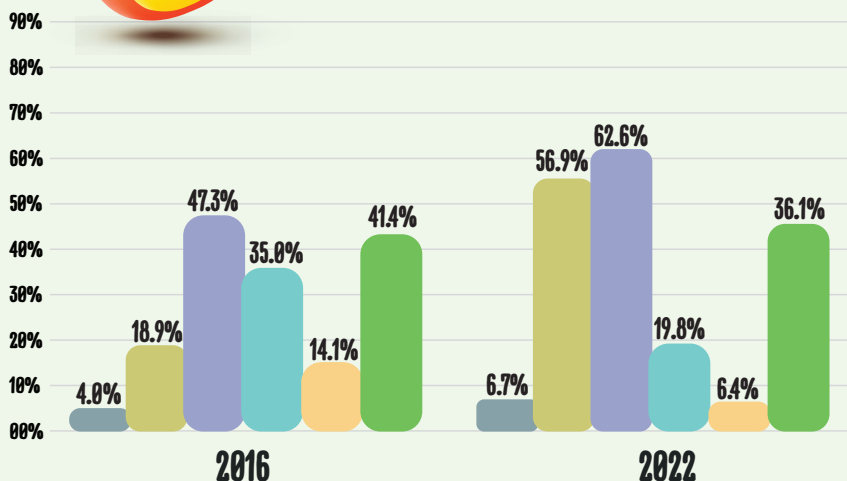
יוקר מחייה ● ביטחון לאומי / טרור ● מצבה של מערכת החינוך ●
יחסי יהודים לערבים בישראל ● הסכסוך המדני הישראלי-פלסטיני ● לא יודע/ מסרב להשיב ●

”בין הסטודנטים אני לא מרגישה שייכת. אף פעם לא נתקלתי
במקרה גזעני, אבל מבחינת ההרגשה, אני לא מרגישה שייכת”

בעיות מרכזיות במדינה - ערבים

● יוקר מחייה ● ביטחון לאומי / טרור ● מצבה של מערכת החינוך
● לא יודע/ מסרב להשיב ● הסכסוך המדני הישראלי-פלסטיני ● היחסים בין היהודים לערבים בישראל

2.04 | דעות אישיות - מחלוקות במדינה

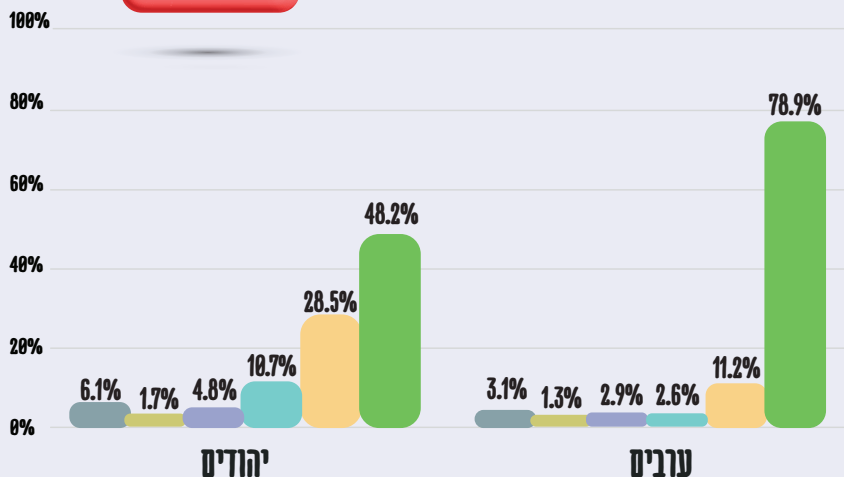
לדעת בני הנוער בישראל - איזו מחלוקת נתפסת כמסכנת את המדינה?

כאשר נשאלו על המחלוקות המסכנות את המדינה, קיים קונצנזוס בין הצעירים הערבים והיהודים ביחס לחשיבותו של הנושא המדיני והיחסים בין יהודים לערבים. בקרב הצעירים היהודים המחלוקת הפוליטית בין הימין והשמאל בישראל תפסה גם היא מקום משמעותי.

לעומת הדורות הקודמים, ניכר כי הנושא העדתי בחברה היהודית תופס מקום מזערי, ונמצא בתחתית הרשימה. עולה, שהמחלוקת שהטרידה את החברה היהודית בישראל בשנותיה המוקדמות לא עברה בירושה לדור הצעיר, ובראיתם השיח העדתי הינו שריד מהרפרטואר ההיסטורי של החברה הבוגרת בישראל.

מהי המחלוקת המסוכנת ביותר לישראל

● בין יהודים לערבים אזרחי ישראל ● בין ימין לשמאל ● בין דתיים לחילוניים
● בין עשירים לעניים ● בין אשכנזים למזרחיים ● לא יודע

אופטימיות לגבי העתיד האישי

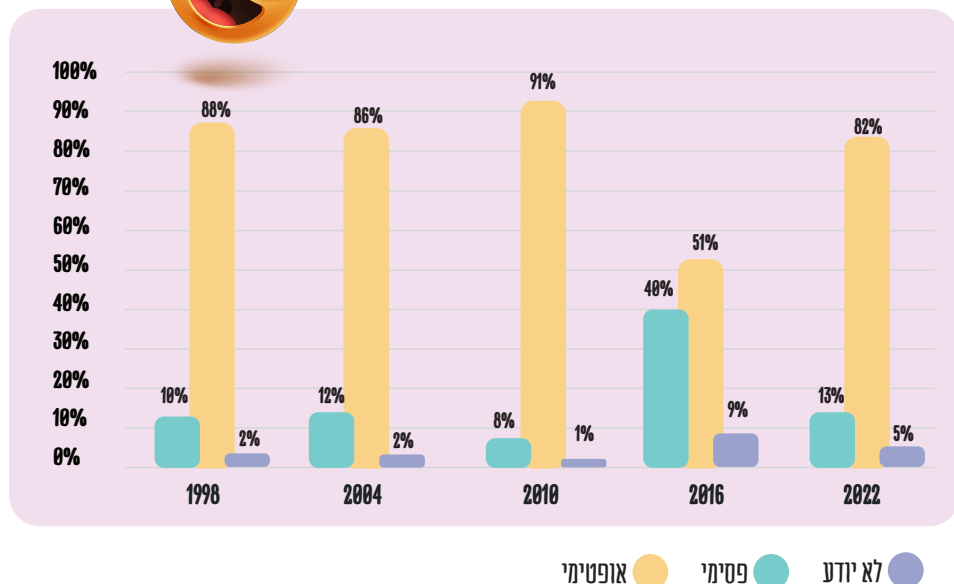
מהי מידת האופטימיות של הנוער לגבי עתיד המדינה?

קיימים פערים משמעותיים בין יהודים וערבים בתוצאות הסקר הנוכחי. תחושות האופטימיות בקרב צעירים יהודיים נסקו מאז הסקר שקדם לו. בשנת 2022, שיעור של כ-13% מהיהודים הביעו רגשות פסימיים בנוגע לעתיד המדינה, אל מול שיעור של כ-40% בשנת 2016.

שיעור האופטימיות בקרב צעירים קשור במידה רבה למידת שביעות רצונם מחייהם בתוך המדינה, ומשקף את תחושתם כשוים ובעלי מסוגלות להגשמת עתידם בישראל. תחושות הביטחון של הצעירים הערבים, כפי שהודגמו בסקר הנוכחי, אינן מתורגמות לתחושות אופטימיות בנוגע לעתידם האישי, בפרט ביחס לממצאי שנים קודמות. בשנת 2010 שיעור גבוה של כ-88.5% ביטאו רמות שונות של אופטימיות בנוגע לחיים במדינה, אל מול 28% בשנת 2022. מעניין לבחון האם הבדל משמעותי זה מתייחס לשינוי מגמה זמני או שמא משקף מגמת דעיכה מתמשכת.

צעירים יהודים חזרה לרמות האופטימיות של 2010

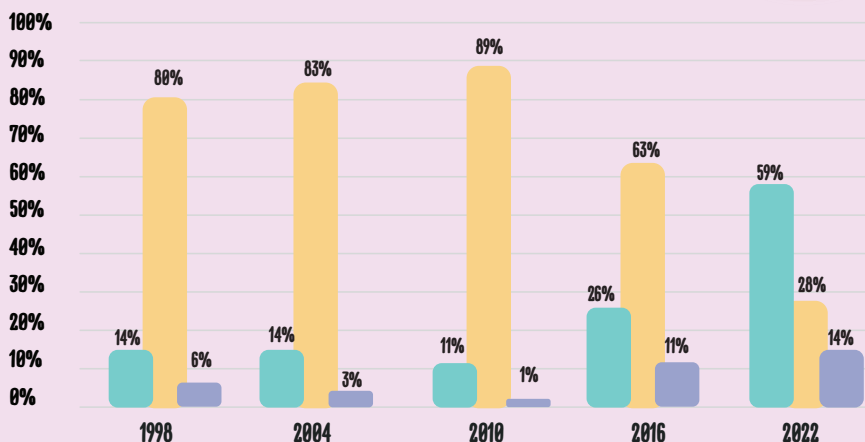

"אני גם אשמח להוסיף, אני מרגישה קצת התנכלות כלכלית לשכבות החלשות"

"בעיני גם יהודים גם ערבים גם נוצרים כל מי שחי פה במדינה, אבל אני חושב שמי שלא צריכה להיות לו אזרחות ישראלית זה מי שפוגע או לא למאמין במדינה עצמה, נגד הדבר הזה שנקרא ישראל ובכל זאת הוא אזרח."

צעירים ערבים עלייה בתחושות הפסימיות

אופטימי פסימי לא יודע

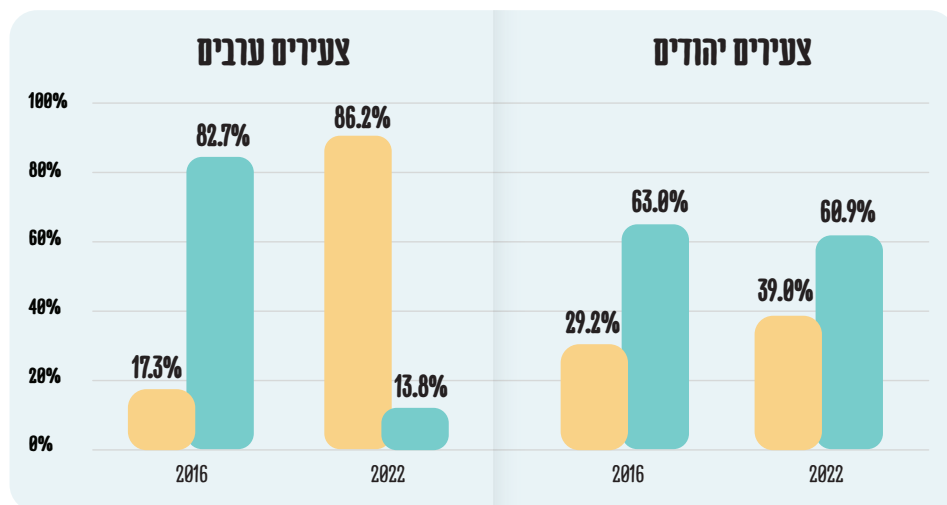
2.06 | דעות אישיות תחושות ביטחון כלכלי

האם צעירים ישראלים מרגישים ביטחון כלכלי?

תחושת הביטחון הכלכלי אצל הצעירים הערבים התהפכה לעומת הסקר הקודם. בסקר הקודם, 82.7% מהצעירים הערבים ביטאו תחושת ביטחון כלכלי גבוהה, שהייתה גבוהה מתחושת הביטחון הכלכלי של הצעירים היהודים ב-20%. לעומת זאת, בסקר הנוכחי 86.2% מהצעירים הערבים הביעו תחושת ביטחון כלכלי נמוכה.

בשנת 2022, 86.2% מהצעירים הערבים הצביעו על מידת ביטחון כלכלי נמוכה לעומת 17.5% בשנת 2016. מגמה דומה קיימת בקרב צעירים יהודים, מתוכם 39% הצביעו על רמת ביטחון נמוכה בשנת 2022 אל מול 29.2% בשנת 2016. מדובר בעלייה בחוסר הביטחון הכלכלי בקרב צעירים בישראל בכלל, ובקרב צעירים ערבים בפרט. ניתן להניח כי הדבר מתקשר להתדרדרות המצב הכלכלי משנת 2019 ועד 2022 אשר השפיע בעיקר על השכבות העניות בישראל, לאור משבר הקורונה וההגבלות שנלוו לשוק העבודה, לרבות פיטורי עובדים.

רמת בטחון כלכלי

1 עד 5 ● 6 עד 10 ●

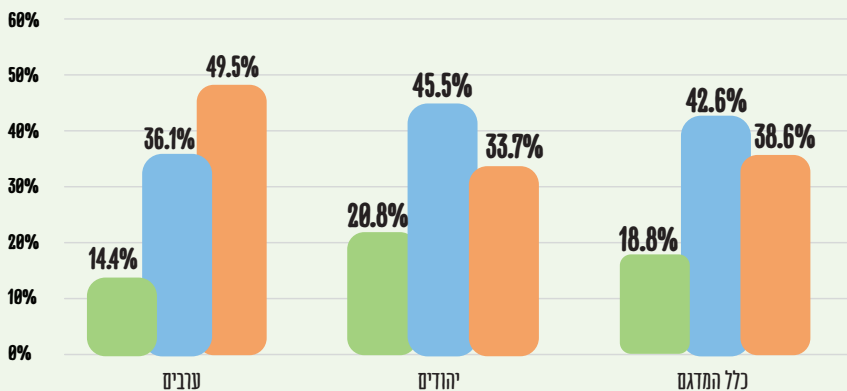
העדפות תעסוקתיות עתידיות

צעירים ערבים רוצים להיות עצמאים, הצעירים היהודים רוצים להיות שכירים

צעירים ערבים הביעו רצון להיות עצמאיים, וזאת בשונה משאיפתם של צעירים יהודים להיות שכירים. 49.5% מהצעירים הערבים העדיפו להיות עצמאיים, לעומת 38.6% מהצעירים היהודים שהעדיפו אופציה זו. 42.6% מהצעירים היהודים העדיפו להיות שכירים, לעומת 36.1% מהצעירים הערבים.

העדפות תעסוקתיות עתידיות

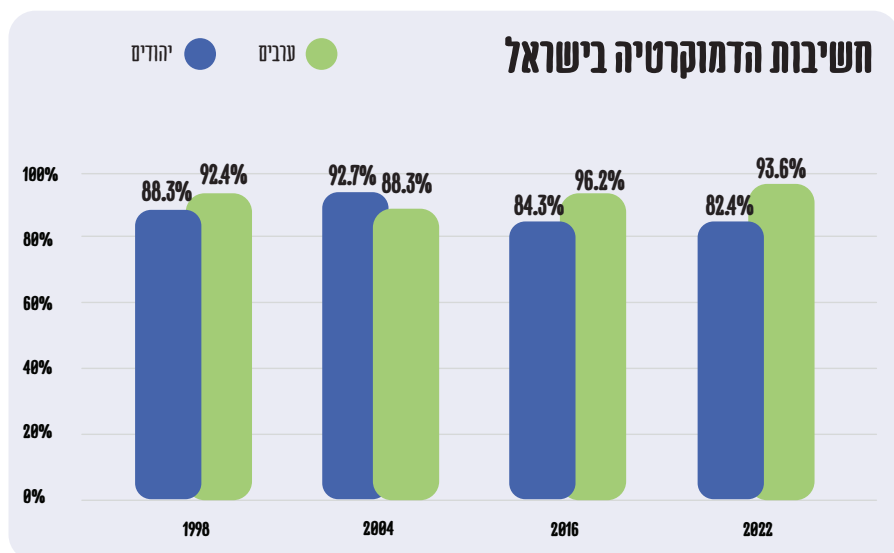

● לא יודע ● שכיר ● עצמאי

3.01 | פוליטיקה - חשיבות הדמוקרטיה

קיים קונצנזוס בקרב צעירים ערבים ויהודים לגבי חשיבות הדמוקרטיה

בסקר הנוכחי, 93.6% מהצעירים הערבים הציגו את תפיסתם הרואה בדמוקרטיה כחשובה ביותר, לעומת 82.4% בקרב הצעירים היהודים. הממצאים בסקר הנוכחי מבטאים תמיכה בעקרונות דמוקרטיים ובשוויון בקרב צעירים יהודים וערבים.

מדינת כל אזרחיה היא המודל הרצוי ביותר בקרב צעירים ערבים. בשנת 2022 87.9% מהצעירים הערבים סברו כי חשוב מאוד שישראל תהיה מדינת כל אזרחיה. מדובר במגמה שהתחזקה עם הזמן: בשנת 2016- 86.1%; בשנת 2004- 82.1%; ובשנת 1998- 56.5%.

3.02 | פוליטיקה - ערכים דמוקרטיים

בזמן משברים ביטחוניים

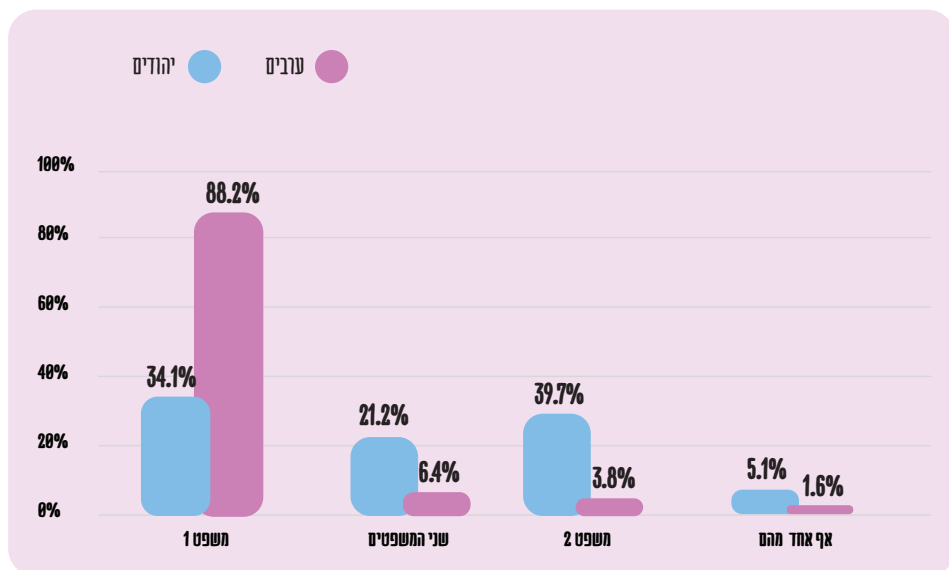
בעיני צעירים ישראלים כיצד ניתן לאזן בין צרכים ביטחוניים לערכים דמוקרטיים?

כאשר ערכים דמוקרטיים מתנגשים עם מצבי משבר וצורכי ביטחון, צעירים יהודים נוטים לדעות מגוונות יותר מאשר צעירים ערבים. בקרב צעירים ערבים, גם בזמן משברים ביטחוניים, יש חשיבות רבה לשמירה על חופש הפרט והערכים הדמוקרטיים.

הדעות יותר מגוונות בקרב הצעירים היהודים, התומכים בשמירה על הדמוקרטיה וזכויות הפרט לצד הגבלתן בעתות משבר ביטחוני. נתון זה מתקשר לרמת האמון הגבוהה של צעירים יהודים בצה"ל, ולתחושת הביטחון הירודה שלהם כתוצאה ממלחמות ומהסכסוך הלאומי. מתוך ממצאי הסקר, הצעירים היהודים מרגישים חוסר ביטחון כתוצאה מהסכסוך הלאומי, לעומת צעירים ערבים שלהם יש רמת ביטחון גבוהה יותר.

במענה לשאלה: איזה משפט קרוב ביותר לעמדתך?

1. המדינה צריכה תמיד לשמור על זכויות האזרח והדמוקרטיה ועל חופש הפרט.
2. בזמן של משבר ביטחוני המדינה רשאית להגביל את זכויות האזרח והדמוקרטיה את חופש הפרט לזמן מוגבל.

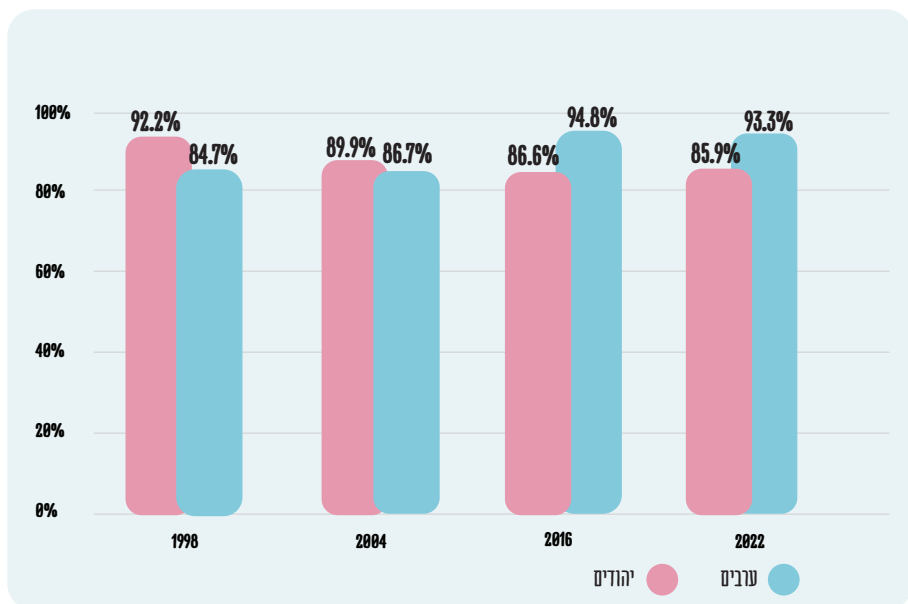
3.03 | פוליטיקה - חשיבות רמת

איכות חיים גבוהה

הן צעירים יהודים והן ערבים מבטאים הסכמה גורפת לגבי חשיבותה של ישראל כמדינה עם איכות חיים גבוהה, בשיעור 85.9%-93.3% בהתאמה.

צעירים ערבים הדגימו חשיבות גבוהה מאוד (5 מתוך 5) ביחס להיות ישראל מדינה עם איכות חיים גבוהה, לעומת צעירים יהודים, שבחלקם דירגו חשיבות 4 מתוך 5. נתון זה מדגים בין היתר, שלמרות ששתי קבוצות החברה מייחסות חשיבות לרמת החיים, הצעירים הערבים תולים תקווה כי התחזקות באיכות החיים במדינה תשפר את מצבם החברתי והכלכלי.

חשיבות למדינה עם רמת חיים גבוהה

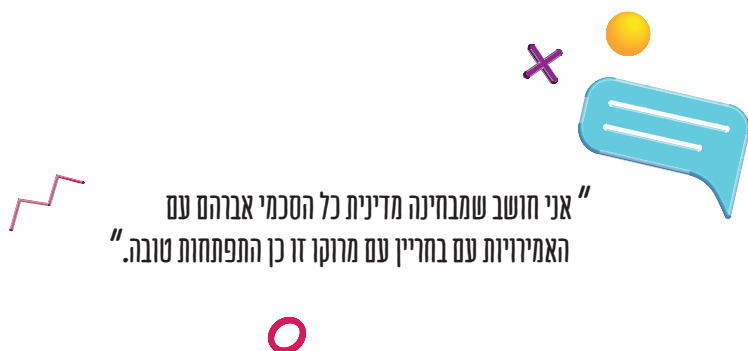

03.04 | פוליטיקה - חשיבות שוויון מגדרי

אחד הנושאים שזכו לקונצנזוס בין הצעירים היהודים והערבים, הוא שוויון מגדרי, שזכה לתמיכה גבוהה בקרב ערבים ויהודים כאחד.

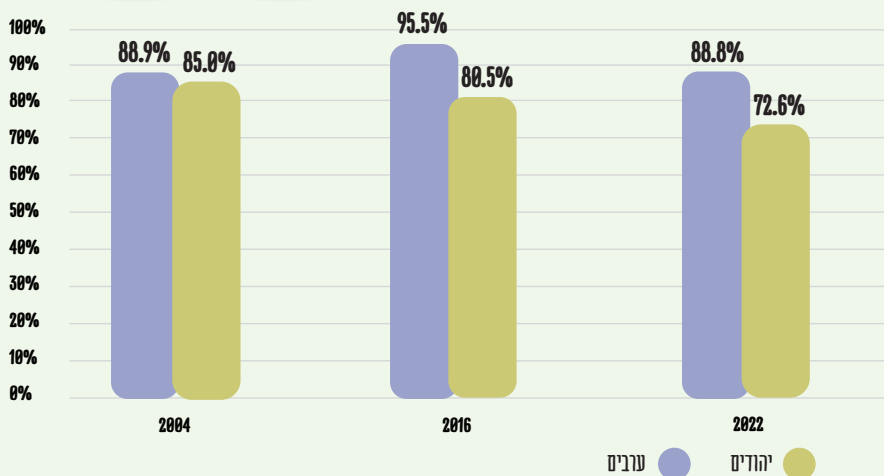
למרות הקונצנזוס הקיים ביחס לחשיבותו של שוויון מגדרי, צעירים ערבים דרגו את חשיבות השוויון המגדרי ברמת חשיבות גבוהה יותר בהשוואה לצעירים יהודים. כ-72% מהערבים דירגו שוויון מגדרי ברמת החשיבות העליונה ('חשוב מאוד'), אל מול שיעור של 53% בקרב הצעירים היהודים. מהמחקר עולה שקיימת מגמת התחזקות בתמיכה בשוויון בין גברים לנשים בקרב הצעירים הערבים, וניתן לשייך זאת לתהליך הישראלזציה של האוכלוסייה הערבית, המשפיע על היחסים בין המינים, כמו גם לדיון הגובר בחברה הערבית בישראל על מקום האישה בחברה.

מקרב היהודים, יהודים-חילונים תמכו יותר בשוויון מגדרי בהשוואה לשאר הקבוצות. עולה שכל שרמת הדתיות גבוהה, כך התמיכה בשוויון המגדרי פוחתת. סה"כ, כ-78% מהצעירים היהודים הגדירו שוויון מגדרי כ'חשוב' או 'חשוב מאוד'.

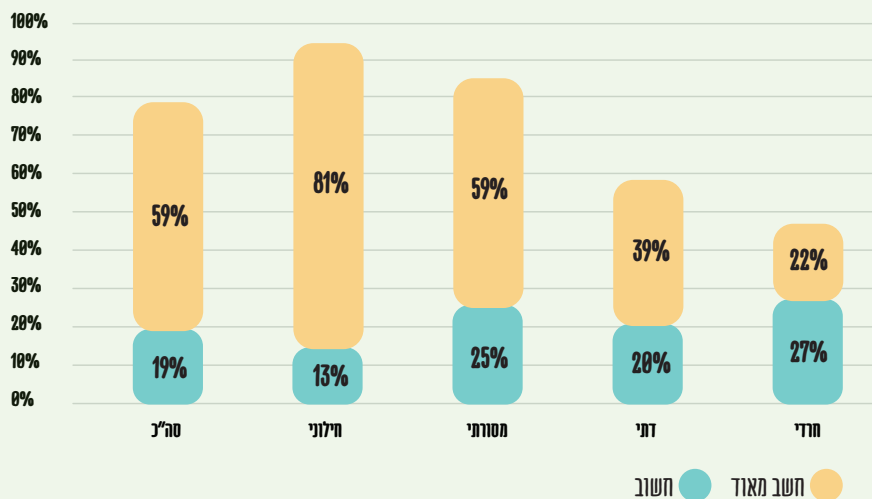

חשיבות למדינה בעלת שוויון מגדרי

חשיבות לשוויון מגדרי, יהודים בלבד, 2022

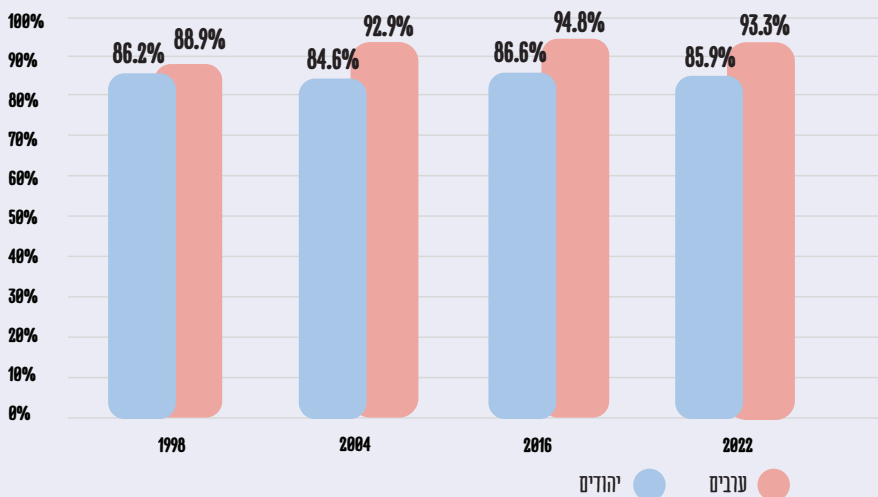
3.05 | פוליטיקה - חשיבות מתן זכויות

פוליטיות לקבוצות השונות

גם צעירים ערבים וגם צעירים יהודים הביעו חשיבות רבה לשוויון פוליטי בין הקבוצות בישראל.

ראוי לציין, כי צעירים ערבים נטו לייחס חשיבות מלאה (5 מתוך 5) לשוויון הפוליטי בישראל, וזאת בשיעור גבוה יותר מצעירים יהודים, שחלקם התייחס לרמת חשיבות 4 מתוך 5. נושא זה עלה בשנים האחרונות לאור הצטרפותה של מפלגה ערבית לראשונה לממשלת ישראל, ועורר שיח ער בחברה הישראלית.

השוואה בין חשיבות מתן זכויות פוליטיות לקבוצות השונות בישראל

3.06 | פוליטיקה - האם יש מספיק

זכויות למיעוטים בישראל?

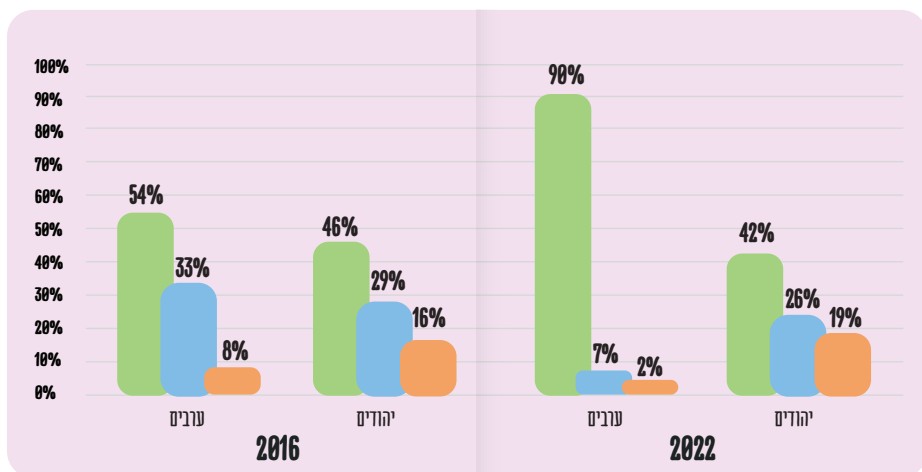
יהודים וערבים מסכימים בהערכתם את מעמד השוויון וזכויות המיעוטים בישראל כיום.

רובם המכריע של הערבים טענו שאין מספיק זכויות למיעוטים כיום, גידול משמעותי מאז שנת 2016 מ-54% לשיעור של 90% בשנת 2022, וכך חשים גם בני נוער יהודים. בכל הקשור לזכויות מיעוטים לרבות הגנה וייצוג, כמעט מחצית מהיהודים חשים היעדר עשייה וחקיקה מספקת בתחומים אלה כיום. כשנשאלו על רמת זכויות המיעוטים במדינה, שיעור של 42% בחר באפשרות שאין די בכך.

גם הצעירים היהודים וגם הצעירים הערבים רואים בקיומן של זכויות מיעוטים במדינה כדבר חשוב. שיעור של כ-88.7% מהצעירים היהודים השיבו בסקר הנוכחי כי זכויות מיעוטים הוא דבר חשוב בישראל. זאת אל מול 95.1% מהצעירים הערבים שהגדירו את הנושא כחשוב. יש לציין כי יותר צעירים ערבים דירגו את הסוגייה בחשיבות גבוהה (9-10) מאשר צעירים יהודים, שלהם התפלגות רחבה יותר ברמת ההגדרה כ'חשוב' (5-10).

● יותר מדי ● במידה נאותה ● לא מספיק

האם יש מספיק זכויות מיעוטים בישראל?

3.07 | פוליטיקה - האם יש מספיק

שוויון בישראל?

רוב הצעירים בישראל מרגישים כי אין מספיק שוויון במדינה, אך הפערים בתחושות אי-השוויון בין יהודים וערבים גדלו בשנת 2022. 95.4% מהצעירים הערבים סברו ששוויון קיים במידה מועטה מדי במדינה לעומת 66.2% מצעירים היהודים. זאת קפיצה משמעותית אצל צעירים ערבים משנת 2016, שבה היהודים והערבים ביטאו רמה זהה של אי-שוויון, 61% ו-62% בהתאמה. סוגיית השוויון מרכזית בחייהם של צעירים ערבים. 64.5% מהם ענו בשלילה לשאלה עד כמה אתה מרגיש את עצמך אזרח שווה זכויות בישראל (כאשר הסכימו עם הטענה שלא ממש הרגישו או בכלל לא הרגישו אזרחים שווים).

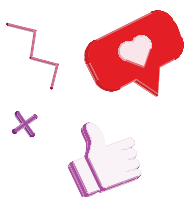
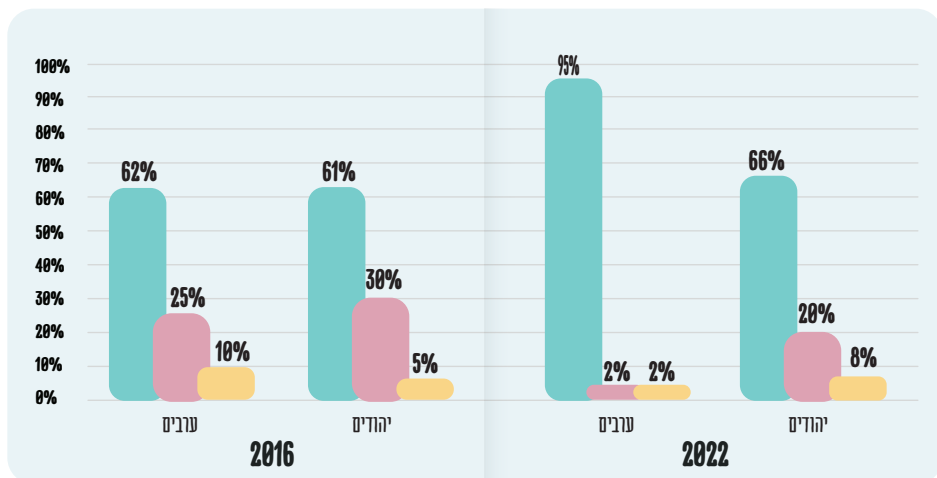
מעניין לראות כי מקרב הצעירים היהודים אלו שהזדהו כיהודים-מזרחים סברו בשיעור גדול יותר כי קיים שוויון בישראל מאשר אלו שהזדהו כמערבים עדתית או ישראלים. 46% מהיהודים שהזדהו כיהודים-מזרחים השיבו כי אין מספיק שוויון בישראל, לעומת כ-62% מהיהודים שהזדהו כמערבים או כיהודים. אולם, גם ביחס לנושא זה קיימים פערים אידיאולוגיים המתייחסים לסכסוך הפוליטי: 94% מהשמאל סבורים כי אין מספיק שוויון בישראל כיום, לעומת 46% בלבד מהימין. בנוסף, הממצאים מצביעים על כך שפלג השמאל היהודי רואה כי הסובלים מאי השוויון בישראל הינם קבוצות אחרות, ולא אלו השייכים לשמאל היהודי. זאת ניתן לראות מכך שאף צעיר יהודי שהזדהה כשמאל סבר שיש יותר מידי שוויון בישראל, לעומת 16% מקרב הימין היהודי.

בסקר הנוכחי קיימת מגמת צמיחה של יהודים הסבורים שאין ייצוג מספק של שלטון הרוב בישראל, שיעור של 44% כיום לעומת 23% בשנת 2016, וזאת בדגש על הימין. כמעט מחצית מהמשיבים היהודים מהימין סבורים שאין ייצוג מספיק לשלטון הרוב, לעומת שיעור 17% מהשמאל היהודי.

האם יש מספיק שוויון בישראל?

● לא מספיק ● ברמה נאותה ● יותר מדי

”אם יקרה אירוע כלשהו בתל אביב, המשטרה תופסת את האשם אחרי גג שעתיים. לעומת זאת, אצלנו בדרום יש הרבה מקרים שמתעלמים מהם”

3.08 | פוליטיקה - גישות - המערכת המשפטית

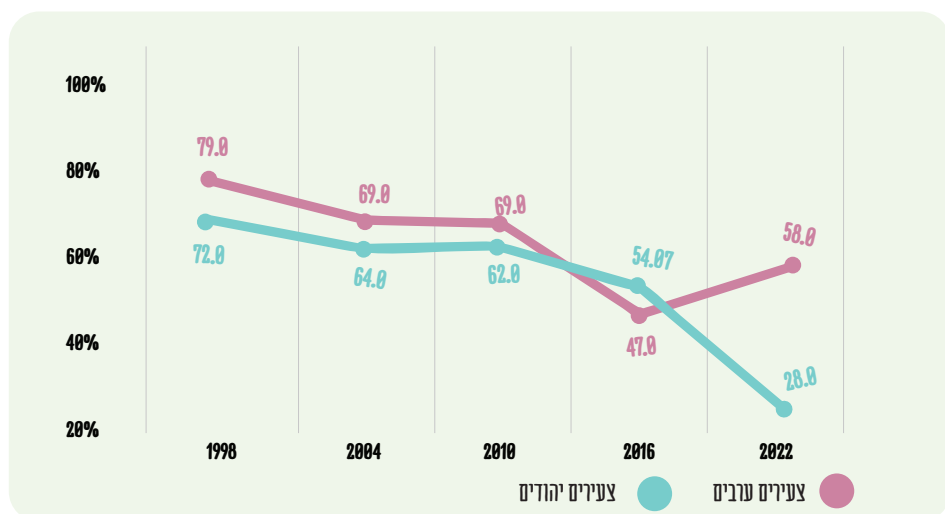
מידת האמון של צעירים ישראלים במערכת המשפט

צעירים ערבים בוטחים במערכת המשפט במידה רבה יותר מהצעירים היהודים, והפער גדל בשנים האחרונות. בשנת 2022 שיעור של כ-58% מהצעירים הערבים ביטאו אמון במערכת המשפט, לעומת 28% מהיהודים. תמיכה במערכת המשפט נובעת מראייתו כחלק ממערך האיזונים והבלמים המאפיינת משטר דמוקרטי.

מידת האמון של הצעירים הערבים במערכת המשפט הישראלית הייתה גבוהה יותר מהאמון שיש להם במוסדות אחרים בישראל. בשנת 1998 82.1% הביעו אמון במערכת המשפט, בשנת 2004 שיעור של 71.1% ובשנת 2010 שיעור של 71.9%. מקרב הצעירים היהודים, ישנה מגמת דעיכה באמון שניתן למערכת המשפט.

השחיקה באמון במערכת המשפט מעוררת בשנים האחרונות ויכוח נרחב בין קצוות החברה בישראל, בין אלו המאשימים את מערכת המשפט כמוטה לצדו השמאלי של המתרס הפוליטי, לבין אלה המאמינים כי קיימת מתקפה רטרורית על מערכת המשפט מצד הגורמים הפוליטיים הבכירים במדינה, לרבות מפלגות מצדה הימני של המפה הפוליטית, כלי תקשורת ופוליטיקאים.

מידת האמון של צעירים ישראלים במערכת המשפט

3.09 | פוליטיקה - גישות - מוסדות דת

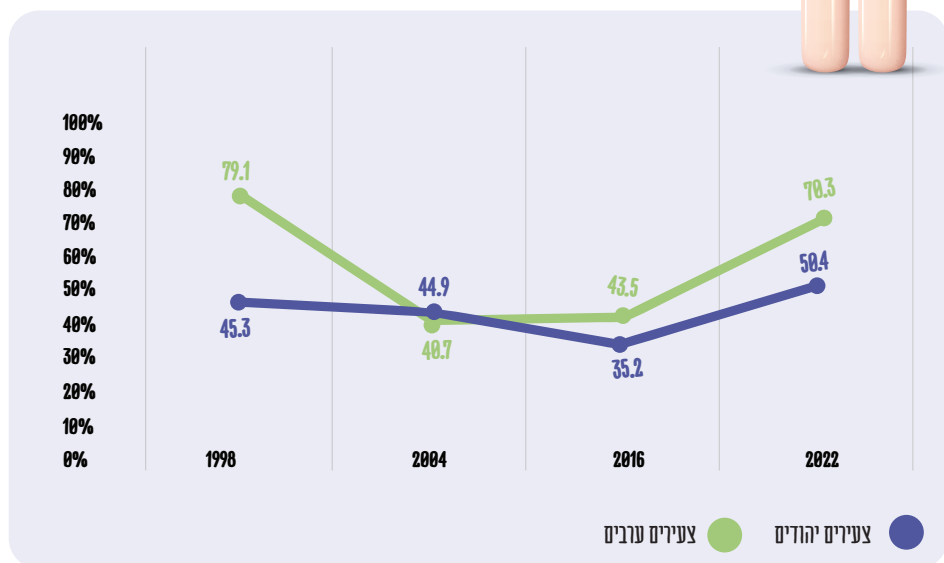
מידת האמון של צעירים ישראלים במוסדות הדת

בהשוואה בין שתי הקבוצות, ניתן לראות שלרוב צעירים ערבים נותנים יותר אמון במוסדות דתיים מאשר צעירים יהודים, עם שיעור של 70.3% מקרב הצעירים הערבים אל מול שיעור של 50.4% מקרב הצעירים היהודים.

בשנת 1998 צעירים ערבים נתנו אמון גבוה במוסדות הדת, ובהמשך בשנים 2004 ו-2016 חלה ירידה בשיעור האמון, אך בשנת 2022 חלה עלייה משמעותית במתן האמון במוסדות הדתיים. בהשוואה לצעירים יהודים, ששמרו על שיעור אמון דומה בשנים 1998 ו-2004, ירידה באמון נרשמה בשנת 2016 ולאחר מכן בשנת 2022 חלה עלייה משמעותית במתן האמון.

אחוז המשיבים 'אינו יודע/מסרב לענות' לשאלה זו בקרב צעירים ערבים גבוה במיוחד בסקר הנוכחי, 19% לעומת 6.9% בהשוואה לצעירים יהודים. יש בכך כדי להביע קושי לנקוט בעמדה ביחס למוסדות הדתיים.

מידת אמון במוסדות דת

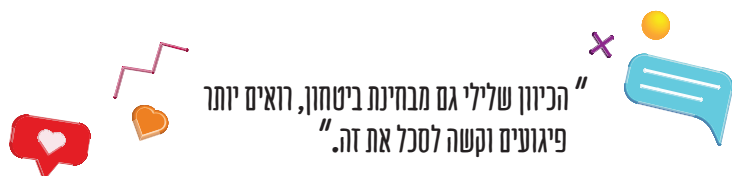

3.10 | פוליטיקה - גישות - הכנסת

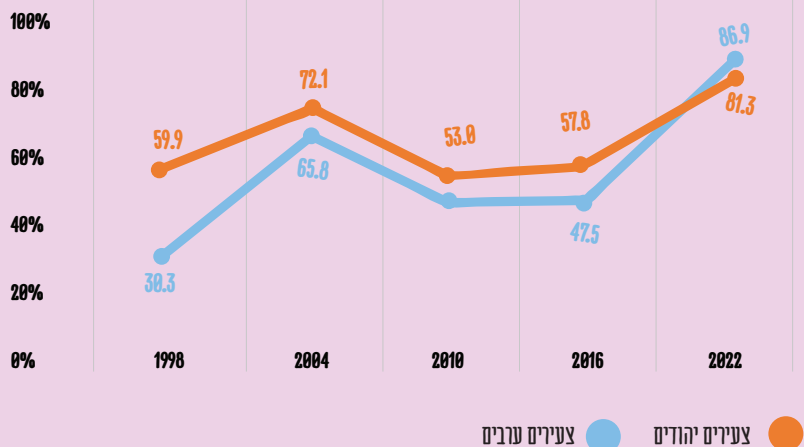
מידת האמון של צעירים ישראלים בכנסת

צעירים יהודים וערבים שותפים לחוסר האמון בכנסת. השיעור אצל יהודים גבוה יותר משל הערבים בכל השנים, עד לשנת 2022. בשנת 2010 נראה שחל שיפור ביחס הצעירים הערבים והיהודים לכנסת, שמתבטא במגמת ירידה בהצבעה על חוסר אמון בכנסת או היעדר אמון בכלל.

היעדר האמון בקרב הצעירים הערביים מתקשר לתפיסתם את חלק ממוסדות הציבור הייצוגיים, כמו הכנסת, כמושחתים וכי נציגי הציבור הערבי בכנסת נתפסים כמיותרים וחסרי תועלת.

חוסר אמון בכנסת

3.11 | פוליטיקה - גישות - המשטרה

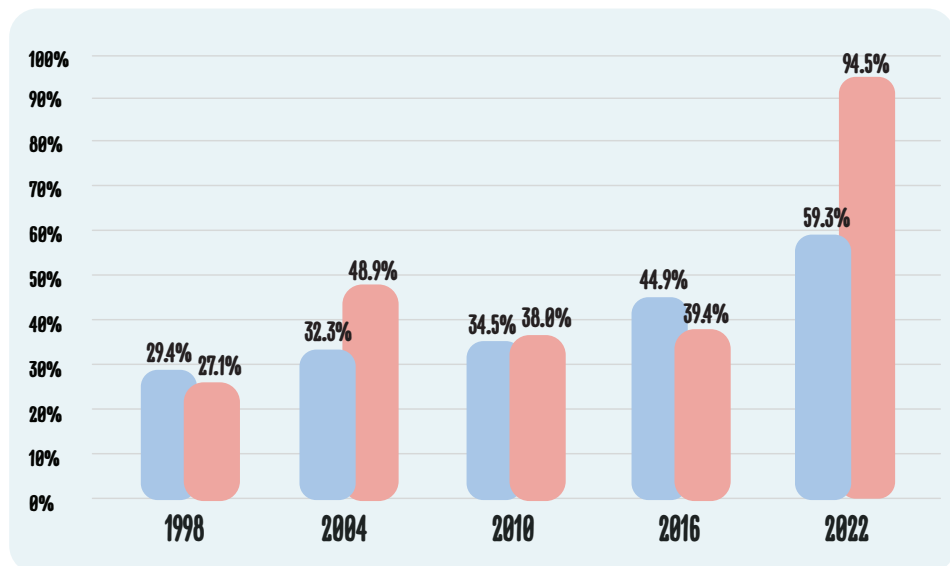
מידת האמון של צעירים ישראלים במשטרה

קיימת מגמת עלייה הולכת ומתחזקת של חוסר אמון במשטרה הן מקרב צעירים ערבים והן מקרב צעירים יהודים. משנת 2010 ואילך מתחזקת מגמה זו של חוסר אמון במשטרה, כאשר שיאה בשנת 2022 התבטא בשיעור של 94.5% מהצעירים הערבים שחשו חוסר אמון ואף אי-אמון גורף במשטרה, ושיעור של 59.3% בקרב הצעירים היהודים. הירידה באמון במערכות אכיפת החוק מצד היהודים מתעמעמת אל מול מגמת היעדר האמון המוחלט של המגזר הערבי במערכת אכיפת החוק בארץ ובמשטרת ישראל בפרט. קיים קונצנזוס (95%) מקרב הנשאלים הערבים הצעירים שהסכימו עם הטענה שאינם סומכים - בעיקר או לא - על משטרת ישראל.

קפיצה אדירה בחוסר האמון של צעירים ערבים במשטרה בין 2016 ל-2022, 39.4%-94.5% בהתאמה. בשנת 2016, צעירים ערבים הביעו אמון גבוה יותר במשטרה מאשר צעירים יהודים. בחברה הערבית בכלל ובקרב צעירים ערבים בפרט, למשטרת ישראל תדמית שלילית והיא נתפסת כלא מסוגלת להתמודד עם בעיית האלימות הקשה בחברה הערבית, וכי אין למשטרה את היכולת או הרצון לספק מענה לתושבים הערבים. בשנת 2010 חל שיקום באמון הנוער הערבי במוסדות המדינה, אך שיקום זה היה חלקי וזמני. ייתכן כי גם במקרה זה אירועי 'שומר חומות' בהמשך תרמו להתגברות חוסר האמון במשטרה.

חוסר אמון במשטרה

יהודים ● ערבים ●

3.12 | פוליטיקה - גישות - צה"ל

מידת האמון של צעירים ישראלים בצה"ל

כצפוי, קיימים הבדלים משמעותיים ברמת התמיכה בצה"ל בין צעירים יהודים לערבים. עם זאת, הפער הקצין בנתוני 2022. אחוז הצעירים הערבים שנתנו אמון חלקי או מלא בצה"ל מצוי במגמת ירידה, והגיע לשפל בשנת 2022 עם רמת אמון של 8.7%, לעומת 53.9% בשנת 1998. ניתן לשער שהיעדר התמיכה המתגבר בצה"ל קשור ליחסם של הצעירים הערבים לסכסוך הלאומי ותפיסתם את צה"ל כעומד נגד הצד הפלסטיני בסכסוך; כמו גם החרפת העימותים הישירים בין צה"ל לפלסטינים בשני העשורים האחרונים.

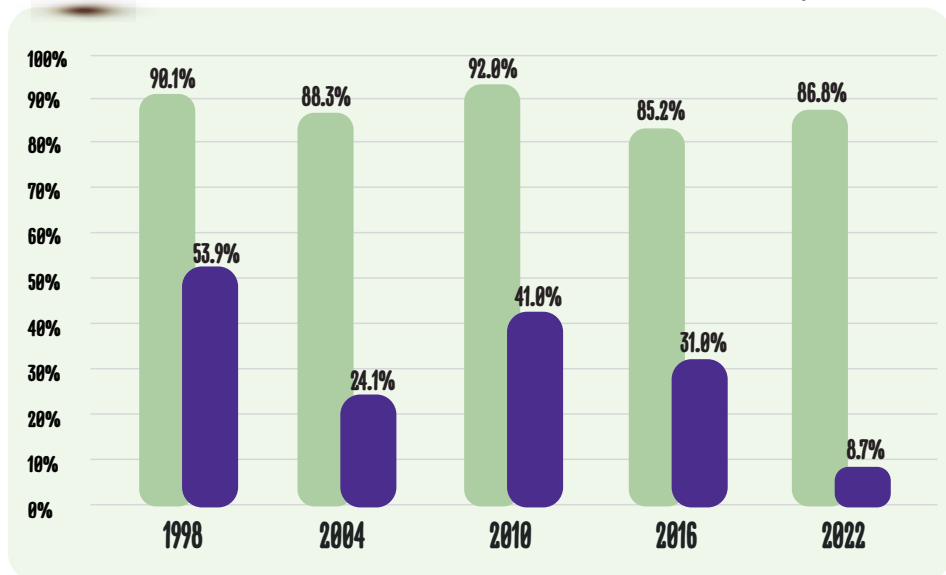
בקרב הצעירים היהודים התמיכה בצה"ל גבוהה. מחד נתון זה מצביע על תמיכה גבוהה בצבא, ומאידך אין הוא מהווה אינדיקציה אופטימית ביחס לשלטון החוק האזרחי במשטר דמוקרטי. למרבה האירוניה, גם ערבים שמתבע הנסיבות סומכים על צה"ל באופן פחות מיהודים, סמכו על צה"ל יותר מהמשטרה - לפי ממצאי סקר זה (9%), אך עדיין מדובר ברמת אמון נמוכה ביותר בהשוואה לשנים קודמות. בשנת 1998 שיעור של 54% מהצעירים הערבים ביטאו אמון בצה"ל, וכמות זו נחתכה בכחצי בשנת 2004, לאחר אירועי אוקטובר 2000 והאינתיפאדה השנייה.

יהודים

ערבים

מידת האמון של צעירים ישראלים בצה"ל

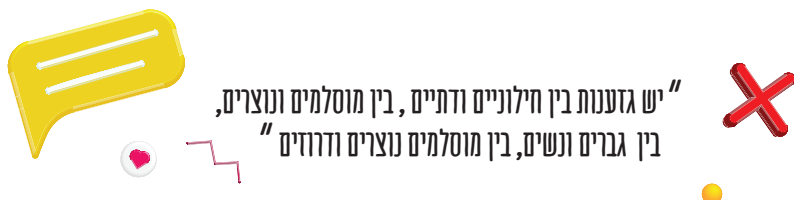

3.13 | פוליטיקה - סכסוך - רמת ביטחון אישי

כיצד הסכסוך משפיע על רמת הביטחון האישי?

בבחינת רמות הביטחון של הנוער בישראל, המושפעות מהשלכות הסכסוך הלאומי, רמת הביטחון האישי של צעירים ערבים עלתה לעומת מגמת ירידה ברמת הביטחון האישי של הצעירים היהודים.

שיעור של 38.1% בלבד מקרב הצעירים היהודים מרגישים ביטחון אישי ברמה גבוהה, לעומת כ-53% מקרב הצעירים הערבים. 54.1% מהצעירים היהודים ביטאו רמת ביטחון אישי נמוכה (1-5), עלייה משיעור של 47.7% בשנת 2016. בקרב צעירים ערבים מידת הביטחון האישי בשנת 2016 הייתה נמוכה, וכ-66.7% מיקמו אותה ברמות 1-5. בשנת 2022 אחוז זה ירד לכ-44%, ושיעור הצעירים הערבים שביטאו רמות גבוהות של ביטחון אישי (6-10) עלה מכ-30.6% בשנת 2016 לכ-53% בשנת 2022.

רמת ביטחון כתוצאה מלחמות והסכסוך הלאומי

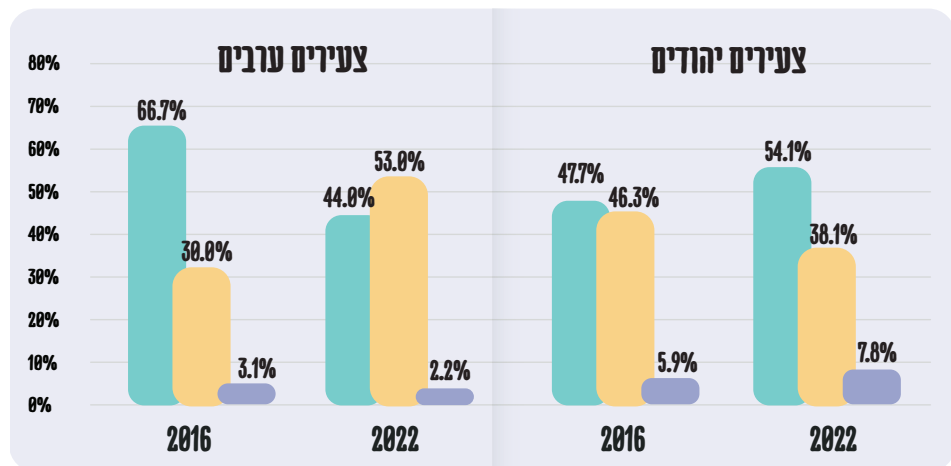
10 עד 6

5 עד 1

לא יודע

3.14 | פוליטיקה - סכסוך - פתרון הסכסוך

הישראלי פלסטיני - יהודים

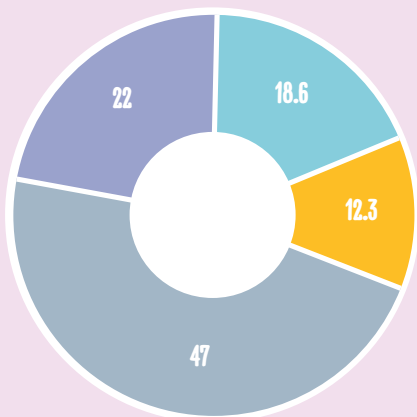
צעירים יהודים: איזה פתרון יסיים את הסכסוך הישראלי פלסטיני?

עבור צעירים יהודים התמיכה בפתרון שתי המדינות ירדה בשני העשורים האחרונים. בשיח הישראלי מדינה פלסטינית עצמאית נתפסת כבעלת פוטנציאל לפגוע בביטחון מדינת ישראל ולהגברת המתרחקות הביטחונית. בסקר הנוכחי, 47% מהצעירים יהודים העדיפו את הפתרון של מדינה יהודית מהירדן לים עם זכויות מוגבלות לפלסטינים.

מקבוצות המיקוד עולה שבני הנוער חלוקים בדעותיהם. חלק סבורים שצריך לשאוף להסכם הכולל גם הקמת מדינה פלסטינית מפורזת, ואילו אחרים אינם מאמינים לצד השני או מאמינים כי עליהם לדבר בקול אחד, לפני שניתן יהיה לקדם עמם הסדר. ניכר כי יש חוסר אמון באוכלוסייה הפלסטינית מצד האוכלוסייה היהודית, וכי גם אם ישראל תגיע עמם להסכם, הפלסטינים לא יכבדו אותו בהמשך.

איזה פתרון יסיים את הסכסוך הישראלי פלסטיני - יהודים (באחוזים)

- שתי מדינות, אחת יהודית ואחת פלסטינית
- מדינה אחת דמוקרטית עם שוויון בין יהודים לפלסטינים, מהירדן ועד הים
- מדינה יהודית בין הירדן והים עם זכויות מוגבלות לפלסטינים
- לא יודע/ת

3.15 | פוליטיקה - סכסוך - פתרון הסכסוך

הישראלי פלסטיני - ערבים

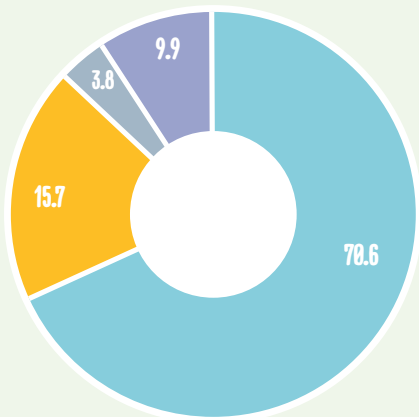
צעירים ערבים: איזה פתרון יסיים את הסכסוך הישראלי פלסטיני?

צעירים ערבים מדגימים שיש חשיבות רבה להסדר עם הפלסטינים. בסקר הנוכחי שיעור של 70.6% מהצעירים הערבים הצביעו על העדפתם את פתרון שתי המדינות, אחת יהודית ואחת פלסטינית, כחלק מהסדר קבע בין ישראל לפלסטינים; לעומת שיעור של 18.6% מקרב צעירים יהודים. בשנת 2010 כמחצית מהצעירים הערבים תמכו בניהול משא ומתן. רוב הצעירים הערבים (כשלושה רבעים) תמכו בפתרון של שתי מדינות לשני עמים, אולם בין חמישית לרבע העדיפו מדינה דו-לאומית (צמח, 2010: 102). ממציא סקר זה מצביעים על המשך של אותה מגמת תמיכה בפתרון שתי המדינות מקרב צעירים ערבים.

בקבוצות המיקוד הופגן יחס של אדישות עד כדי זלזול ברשות הפלסטינית. הצעירים הערבים דיברו על הפלסטינים במונחים של 'ערביי השטחים' (תושבי הגדה) כדי להדגיש את אחרותם. לעיתים נשמעו ביטויי הזדהות עם 'ערביי השטחים', אך יחד עם זאת, ניכר היה ממשתתפי בקבוצות המיקוד כי אין מדובר בקבוצת שייכות.

אחת המשתתפות בקבוצות המיקוד הערביות השיבה לשאלה האם המאבק בין הפלסטינים בשטחים ועזה לבין הישראלים משפיע על היחסים בישראל: "בטח.. למשל אנחנו ערבי 48' נהיים עצובים יותר בגלל האירועים שמתרחשים שם ולכן זה גורם ליותר סכסוכים ביננו הפלסטינים (פה ובשטחים) לבין יהודים".

איזה פתרון יסיים את הסכסוך הישראלי פלסטיני - ערבים (באחוזים)

שתי מדינות, אחת יהודית ואחת פלסטינית

מדינה אחת דמוקרטית עם שוויון בין יהודים לפלסטינים, מהירדן ועד הים

מדינה פלסטינית בין הירדן והים עם זכויות מוגבלות ליהודים

לא יודע/ת

3.16 | פוליטיקה - סכסוך - דעת הנוער על

השלמת ערביי הארץ עם מדינת ישראל

סוגיית השלמת ערביי האזור עם קיומה של מדינת ישראל זוכה לשיח ער עוד מאז הקמת המדינה.

סוגיה זו הייתה קריטית בשיחות עם נציגים פלסטינים, ערבים ומוסלמים, בישיבות פורמליות ובלתי פורמליות. בין אם זה בתקופת הסכסוך עם מדינות ערב, או בזמן גלי הטרור הפלסטיניים, שאלת נאמנותם של אזרחי המדינה הערבים הייתה על הפרק כל זמן שהייתה מתיחות עם הפלסטינים.

בסקר 2022 הצעירים הערבים ביטאו השלמה עם קיומה של מדינת ישראל, אך צעירים יהודים הטילו ספק בהשלמתם. 49.8% מהצעירים הערבים התנגדו לקביעה שערבים אזרחי המדינה לא השלימו עם קיומה של מדינת ישראל, 29.1% לא היו בטוחים, 16.9% לא ידעו או סירבו להשיב, ורק 4.2% הסכימו עם הקביעה. מדובר בשנוי משמעותי לעומת השנים שקדמו. כך לדוגמה, בשנת 2016 לקביעה זו היה שיעור הסכמה של 36%.

בקרב צעירים יהודים שיעור של 62.3% הסכימו עם הקביעה שערבים לא השלימו עם קיומה של מדינת ישראל, 17.1% לא היו בטוחים, 15.8% התנגדו לקביעה, ושיעור של 4.8% סירבו להשיב לשאלה. לתפיסה זו השלכות על יחסיהם עם הערבים במדינה, ובמקביל, ישנן ציפיות מצד הצעירים הערבים שכן השלימו עם קיום המדינה להיות חלק ממנה.

עוברים	יהודים	כלל המדגם	באיזו מידה את/ה מסכים/ה או מתנגד/ת לדעה הבאה: "ערבים אזרחי ישראל לא השלימו עם קיומה של מדינת ישראל והיו משמידים אותה אילו יכלו?"
1.0%	40.7%	28.5%	1. מסכים/ה בהחלט
3.2%	21.6%	16.0%	2. מסכים/ה
29.1%	17.1%	20.8%	3. לא בטוח/ה
34.5%	10.0%	17.5%	4. מתנגד/ת
15.3%	5.8%	8.7%	5. מתנגד/ת בהחלט
16.9%	4.8%	8.5%	6. לא יודע/ת/מטוב/ת לענות

3.17 | פוליטיקה - גרמניה - גרמניה השתנתה

צעירים יהודים וערבים: גרמניה של היום אינה גרמניה של העבר

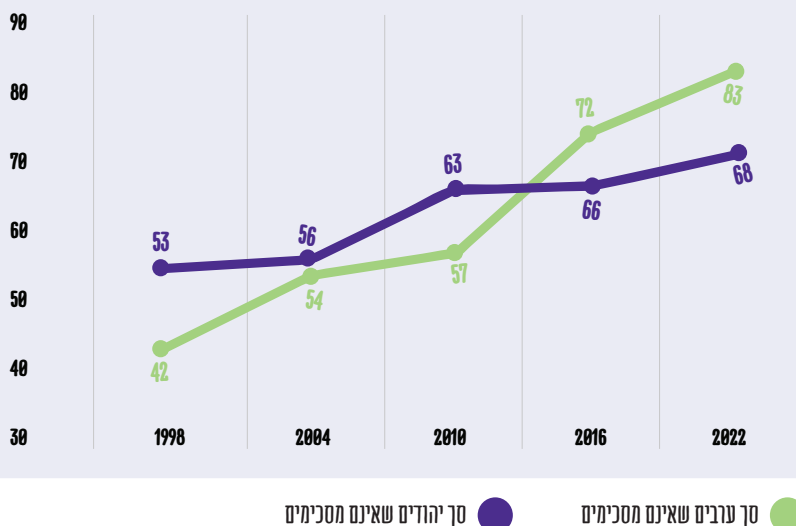
בקרב הנשאלים הערבים ישנה עלייה דרמטית בקרב אלה שסבורים כי גרמניה בת זמננו שונה מהותית מגרמניה בזמן מלחמת העולם השנייה, נתון כפול בקירוב משיעור הערבים הסבורים כי גרמניה לא השתנתה.

בקרב הנשאלים היהודים מודגמת מגמה חיובית: שני שליש מהנשאלים היהודים מאמינים שגרמניה השתנתה - הם אינם מסכימים עם הקביעה שגרמניה לא השתנתה מהעבר וכי המשטר הנאצי עלול לקום בשנית. מגמת הגידול בתמיכה בדעה זו עקבית, אם כי מתונה יותר בהשוואה לצעירים ערבים. הממצאים מראים עלייה של 15% בקרב נשאלים יהודים מאז 1998.

"גרמניה של היום אינה שונה מגרמניה בזמן מלחמת העולם השנייה, ומשטר נאצי יכול לקום בה שנית" (%)
אי ההסכמה עם היגד זה - פילוח לפי יהודים וערבים. בהשוואה לסקרים קודמים):

אחוז אי-הסכמה עם המשפט: "גרמניה של היום אינה שונה מגרמניה בזמן מלחמת העולם השנייה."

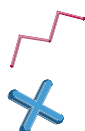

3.18 | פוליטיקה - גרמניה -

גרמניה היא דמוקרטיה נאורה

צעירים יהודים וערבים: גרמניה היא דמוקרטיה נאורה

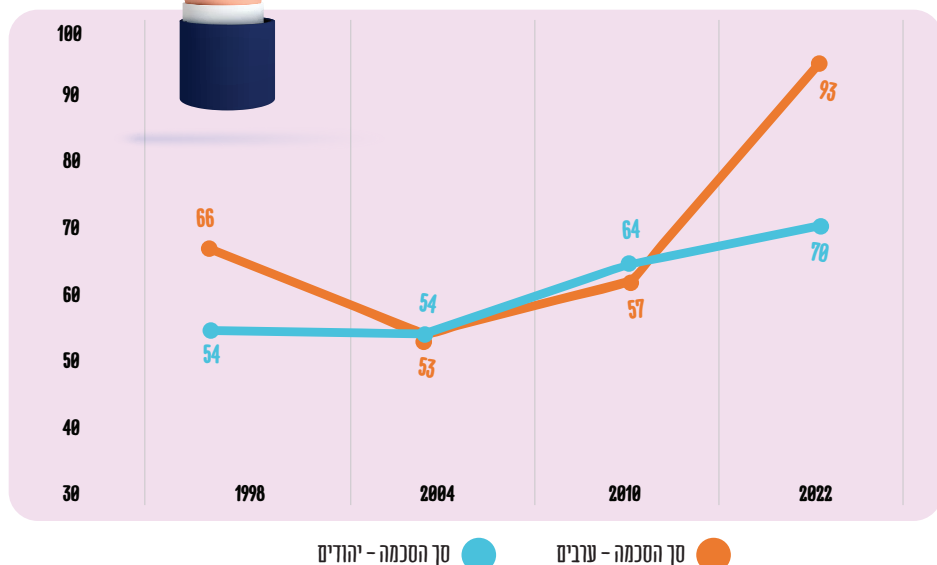
גם תדמיתה של גרמניה כמדינה דמוקרטית חזקה בדומה למדינות נוספות במערב אירופה, נמצאת במגמת צמיחה לאורך השנים. גם במקרה זה מגמת העלייה החדה הינה מקרב המשיבים הערבים, שהינה בולטת וחזקה גם בקרב היהודים. רוב ברור של 70% מהצעירים הישראלים היהודים מאמינים שגרמניה היא דמוקרטיה נאורה כיום, בעוד שבקרב הנשאלים הערבים מתקבל אף קונצנזוס רחב יותר בנוגע לטענה זו, עם שיעור של כ-93% המסכימים עם הטענה.

“אני מרגישה שיש שנאה בין הערבים יותר מאשר שיש שנאה בין יהודים לערבים”

גרמניה היא דמוקרטיה נאורה” אחוז הסכמה:

המחקר המשותף של מרכז מאקרו לכלכלה מדינית וקרן פרידריך אברט בישראל בשנת 2022 הוא החמישי מתוך סדרה של מחקרים שנערכים אחת לשש שנים, החל משנת 1998. מטרת המחקרים האלו היא לנסות ולהציג את העמדות האישיות, הלאומיות והחברתיות של הנוער בישראל וכיצד הן משתנות לאורך השנים. ההיבט של מעקב לאורך זמן הקיים במחקר זה, החל בשנת 1998, עבור בשנים 2004, 2010 ו-2016 וכלה בשנת 2022, מציע נקודת מבט ייחודית על האופן שבו כל דור צעיר שונה מקודמיו ועל המגמות שהשתנו לאורך זמן.

מאז אותה תקופה ועד היום, מדינת ישראל חוותה אירועים מרכזיים שבהכרח השפיעו על הדור הצעיר היום ועל מרקם החיים שמלווה אותם. בין הממצאים הבולטים שעלו מהמחקר:

• הטיפול ביוקר המחיה ובפערים החברתיים המתרחבים בישראל עומד בראש סדר העדיפויות של בני הנוער והצעירים בישראל, כאשר איום הטרור נתפס על ידם כאיום משני.

• חלה ירידה תלולה ברמת האופטימיות לגבי העתיד של המדינה בקרב בני נוער וצעירים יהודים.

• האמון במוסדות השלטון, בפרט הכנסת, המשטרה, מערכת המשפט ועוד, ירד בצורה משמעותית ביחס לסקרים קודמים.

• הקיטוב החברתי העמוק שמורגש בישראל בשנים האחרונות, בייחוד ביחסים שבין יהודים לערבים אזרחי ישראל, מתבטא ביתר שאת במחקר הנוכחי.

